

L'IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES D' UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número. 2 céntims.
 Fóra de Palma » 2 1/2 »
 Números atrassats » 4 »

Sonará cada dissapte, si té vent á sa flauta.

S'envían es números á domicili, tant á dins Ciutat com á ses Viles, pagant per adelantat á s'Administració (Cadena de Cort n.º 11), 1 pesseta á conte de 16 números.

UNA FÉSTA CASOLANA.

III.

Quant mos posárem á sa taula, à mí me tocá sèure devant per devant en Dionís y d'esquena à n'es portal des menjadó. A un costat tenia na Maria Jusèpa, cuñada de l'amo de la casa, y à s'altre en Francesch, camarada den Dionís, de com eran atlòts; menestral d'aquells à l'antiga, amb patilles retayades, obré perpètuu de sa Confraria del Sagrament, y que no faltava may à l'ofici de la parròquia, es diumenges de tercera dominica, amb sa ximberga negra d'ales fonades y es mocadó de seda de coló d'òus amb tomátiga.

Tant com en Dionís omplia plats d'arròs, na Tomasa los hi anava prenguent; y baratantlos hi amb plats buyts, los repartia à tota sa taulada. Totduna que hagué acabat sa tasca y se va fé plat per ell, en Dionís escampant bé s'arròs fins à ses voreres, pegá sa primera cuyerada y s'esclamá:

—¡Que't deya jò, Guergòri! bòn arròs, ¿eh? no'n menja d'aquest el rey de España. Acostem es rava, Tomasa.

—Bò, (vatx respòndre;) ja vetx que na Tomasa té unes mans benehides per aguiá.....

—¡Foy! (respongué ella;) tot es es posarshí; y devegadas es precis, perque amb aquesta *servitut* d'avuy en dia.....

Callá, perque entrava na Francina amb una gerreta de Felanitx, y se posá à omplí tassons.

—Umay, vuy una oliva, (digué es nin de na Maria Jusèpa, allargant es brasset tant com podia.)

—¿Que diuen es nins?

—¿Vòl doná una oliva? (repetí s'infant amb veueta més baixa y acalant ets uys.)

Sa mare ley doná; y es matex temps en Periquet per fé sa monèa, volgué prenderné una amb sa forqueta, y puñy qui puñy dins es platet sense poderla fitorá, es cap derré li llenegá s'oliva y

va botí desparada com una bala demunt sa camia blanca den Francesch, y li redolá per dins es guardapits.

—¡Alèrta, nin, (li digué sa mare), ja sabs que t'he dit abans de partí!

—Meèm, ¡y qu'hem de fé! (contestava en Francesch axugantsé es regalim,) tots som estats atlòts y sabs que còsa es.

En Periquet, que com molts d'infants era puntós, s'arreatá d'esquena à sa cadira y comensá à fé sa llagrimeta.

—Ala, menja, que no's estat rès, (li deya en Dionís.)

—No'n vuy, (reñussava es nin engronsant es colsos.)

—Vaja, menja, no fasses una malgriadesa: menja y 'xeu aná.

—¡Y jò no!

—¡Perico, (cridá sa mare, encesa com un llucuet,) fóra de sa taula, que no vuy nins malcriats!

—'Xel fé, qu'avuy es fésta, y no pòren reñá.

En Periquet s'axecá de sa cadira, y s'en aná sustant allá defóra. Ets altres bigarnius feyan una cara sèria, obrint uns uys com uns salés.

Mentres na Francina s'en duya sa sopera y mudava es plats, na Tomasa sortí y torná entrá, menant per sa ma en Periquet; y axugantli sa llagrimeta el va fé torná sèure. Sa mare el se menjava amb la vista.

Comparegué es bollit, y amb ell comensá sa confusió. Ses dues palanganes grans no cabian demunt sa taula, y per fé lloch, tothom havia de decantá tassons, llesques de pa, y es platets des rava y ses olives. En Dionís abrahoná sa palangana de sa carn, ahont hey havia sa pesada de bòu y de moltó, sa xuya, sa botifarra y una gallina sencera; forqueta y guinavet en ma, va comensá à fé tròssos, però en via ninguna li afinava à sa gallina ses juntes de sa còrpora y de ses cuxes; sa botifarra llenegant li queya demunt ses estovayes, y na Tomasa la recohia y mirava sa maniobra des séu homo, allargant es còll y amb uns uys que volian dí: Jò heu hauria fét milló.

A la fi, en Dionís sortí del pas, ta-

yant arreu, y agafant un poch amb sos dits ets òssos de s'escarpó y de sa galera. Llavò, fént un alé gròs, allargá sa palangana à n'es des costat, mentres na Tomasa amb s'altra palangana repartia ses verdures.

De dins sa cuyna sortia mentres tant un gran renou de plats. Na Francina devia passá p'es rentadó es qui havian servit per sa sopa: maniobra que s'usa à moltes cases, un dia axí, que s'empra tota sa platería, y encara no basta.

A un nin de devòra mí, li caygué en tèrra un òs que xupava, y vengué à caure'm ran des méus pèus. Encare no va essé devall sa taula, s'hi armá una brega de griñòls y remèulos entre es moix y sa cusseta borda que'l se disputavan.

—¡Fóra, *linda!* (cridá en Dionís, moquent una cama;) mentres qu'en Francesch arrufava es pèus fént una carussa lletja y mossegantsé es morro de baix. Devia patí d' uys de poll.

—¿Que t'he ferit, Francesch? (li preguntá en Dionís amb tò de disculpa.)

—¡Ca, no! (respongué aquest amb sa boca plena,) més poria essé estat.

—Perdona, Francesch, que no heu he fét apòsta.

Na Tomaseta volgué aygo, y de tan aviat que va beure, se va fé mala via. Sa pòbre nina tornava blava de tossí y ets uyets li ploravan. Sa mare la prengué demunt ella, y li pegava toquets à s'esquena, mentres na Maria Jusèpa, com à dòna esperimentada, li deya:

—Roega una crosteta de pa.

Amb axò na Francina acabá de llevá plats, y al punt comparagué amb una altra palangana. Na Tomasa qu'encara tenia sa nina demunt ella, pegá uyada y s'esclama:

—¿Y ara que dús? ¿que no sabs, fotjanda, que primé t'he dit es coní amb seba?

—¡Jesus! idoy no'u sabia, (digué na Francina amb so cap partdemunt mí y allargant es brassos per tornarsen dú sa palangana.) Però, ¡ay de mí! que quant s'adressava altre pich, enganxá es rebosillo à una orquilla de na Maria Jusèpa; allargá una ma per desenganxarlo,

y en es mateix temps un regalim de salsa d'escaldums caygué à plom demunt es méus guardapits coló de canari.

Jò'm vatx axecá drèt y m'axugava es bròu amb so torcaboques; però volgué la mala sòrt qu'un jonoy méu ferís una cama de sa taula y tombás un parey de copes y sa botella des ví. Una taca primé negrenca y llavò blava omplí mitjes estovayes, y més s'hauria escampada, si en Francesch no hey hagués trabucat es salé amb molta llestesa.

—No será rès, Gòri: (deya na Tomasa per consolarmè un poch), axò s'en va à sa bugada. Y tot per s'arriasa d'aquesta bajana de Francina. ¡Jesus, quina *servitut!* Bé está qui no 'n té.

En Dionís comensava à fé mala cara, roegant bocinadetes de pa axut. Dos nins ploriñavan, que se volian axecá de sa taula; sa mare los feya callá, y na Francina, vermeja còm un foch y empagahida, tornava comparexe amb so coní amb seba.

Ses dònes, que casi totes havian pegat fórt à s'arròs y à n'es bollit, ja feyan cara de fartes, y quant en Dionís les feya plat, ja deyan que los ne posás poch, ó que no 'n volian. En Francesch era es qui f-ya bona lletra: en Dioniset també: son pare, mitx enfadat amb lo qu'havia succehit, tant li era còm no li era.

Quant na Francina amb un señy de bistia véya va torná trèure sa palangana d'ets escaldums, la s'en hagué de torná casi tan plena còm l'havia trèta. Jò'm vatx pegá una uyada compassiva, d'amagat, à n'es méus guardapits, y crech que de llavò ensá tendré avorrits ets escaldums per tota la vida. ¡Pòbres guardapits méus, justament havé de romandre tudats d'una criada; jò que los havia duyts quinze anys seguits, sense soscayre, tots es diumenges y fèstes de guardá!.....

Sa alegrí y ses bones cares tornáren comparexe en aquella taula, quant na Tomasa en persona hey colocá en mitx es pa den Pou amb s'angelet demunt, y dues botelles, una à cada costat. Es matex temps na Francina tregué un plat de menjá-blanch amb bocinets de cañella y cloveya de llimona.

En Dionís, que à n'es parexe, ja havia recobrat es bon humó, torná altra vegada à fé partions; y quant tothom romangué plè y associat, se destaparen ses botelles, y comensáren à ploure *brindis* y molts-anys, un derrera s'altre.

En Francesch va essè des primés:

—Bòno, Dionís, ja 'u sabs: lo de cada any: amb salut y alegrí; que molts anys poguem fé sa fèsta plegats, en compaña de tots, y en gracia de Déu, y ¡viva la fè!

Y buydá mitx tassionet de vin-blanch.

—Amen, (responia en Dionís,) en vida téua.

—Molts anys, Dionís, y tú també, Dio-

niset; que l'any qui vé ja vajas à Montission, y que pugues guañá molts de *prèmits*.

—Ell ja 'u sab, (deya son pare,) en dia que mos duga un *sobresaliente*, li dexaré tení coloms y li compraré un rellòtge. Sa mare també ley té promès.

D'aquesta manera tots es convidats y convidades hey diguèren cadascú sa séua. Amb sos glopets de ví y de doble anís, ses cares s'havian animades; y mentres *elles*, ses dònes, adesavan sa taula y llevavan es bavarays à n'es petits y desembarassavan ses cadires de banquillots y de coxins, nòltros homos mos n'anàrem dins sa saleta à fé sa fumada.

Amb tot axò, s'havian fèt les quatre des capvespre; y còm va comensá à fersè horabaxa, sa campaneta de sa porta repicava cada deu minuts, y acudian altres amichs y coneguts, que venian també à doná es molts anys à l'amo de la casa.

Unes quantes amigues de na Tomasa compareguèrem amb ses séues *majós* que duyan s' enamorats en es costat, fènt es papé de mitx empagahits; y à les sèt d'es vespre, à encesa de llums, la casa estava al tip de gent, que no bastavan cadires.

Lo que 's succehí en aquella casa, per acabament de fèsta, es un poch llarch de contá: per axò, y per no allargá tant es saluet, vos ho acabaré de contá un altre dia, si es que no arribau abans à pèrderhi sa paciència.

GORIET.

BONS CONSEYS. (*)

Si vòls aná dretament,
Recòrda primerament
Que al bon Déu omnipotent
Déus adorar-lo.

No dexis la fè dels avis,
Diguèn veritat tos llabis,
No t'ascoltis à cèrts savis
Qu'en Déu no creuen.

Si heretges y franc-masons
T'umplen es cap de rahons
Fiy méu dexet de cansons
Que 't vòlen pèdré.

Pensa d'hont vens y ahont vas,
Mira sempre bé que fás,
Que aquí en la tèrra hey estás
Sòls de passada.

(*) Havent passat deu anys sense qu'hajem vist espargirse per Mallorca es *Nou Fra Anselm*, llibre de bons conseys, compost y publicat à Vich (*Estampa de Ramon Anglada, plassa Major*) per un d'es més distingits poetes catalans, mos ha parecut per via de recomanarlo extrèu- ren algunes estròfes, acomodant un poch sa séua ortografia à n'es mallorquí adoptat per sa Redacció de L'IGNORANCIA, esperant que son autor mos perdon aquesta llibertat.

Sa tomba té un més enllá,
S'ánima may morirá,
Qui amb la mòrt pensa acabá
S'igualá als ases.

A ningú fassis cap tòrt
Y contentet amb ta sòrt,
Perque en l'hòra de la mòrt
En pau t'en vajas.

Fé llimosna al téu germá
Que à ton portal vé à captá,
Cent per hú te tornarà
En l'altra vida.

Es mal s'estén còm es gram,
Qui té consciència d'estam
Avuy l'axampla d'un pam,
Demá una cana.

Ans de judicá à ningú,
Mira 't bé còm estás tú,
Pòu feynes té cadascú
A casa séua.

Quant te falt es téu miñó,
Penitència y pòch sermó,
Pare que plañy es bastó
Després heu plòra.

Als véys no fassis agravis,
Ou lo consèy des séus llabis,
Que es sa crosseta d'ets avis
Puntal de casa.

S'amor sòl fé un mal jòch,
Amb sa dòna à pòch à pòch,
Sòlen dí que s'hòmo es fòch
Y ella estopa.

Sien negres sien rosses
No 't fies de cèrtes mosses
Que à més d'axugá ses bosses
Pèrden ses ánimes.

S'honestidat en la nòya
Es la més prehuada jòya,
Sa vanidat s'acomvòya
Amb s'impuresa.

No 't vòl bé qui molt t'etzalsa,
Te farà caure quí t'alsa;
S'aygo à sa tèrra descalsa
Mentres la llépa.

Estigues bé amb ton vehí
Que quant surt al dematí,
Es qui primé t'ha de dí:
—Germá: bon dia.

Veshi tocat y posat
Amb sos amichs que has triat,
Que amb sa capa d'amistat
S'abrigan maules.

Déxa sa nit p'es mussòl,
Mòute quant vejis es sòl,
Que es mal consèy es llansòl
Per dú pá à taula.

Quant en contes estiguen
Donauvos préssa à fé creu,
Sa capa que encara es deu
No abriga gayre.

En si ests pòbre y es rich ell
No t'hi escaufis es cervell,

Sempre hem vist, y el mon ja 's vell,
Amos y mossos.

Dins es tresors d' un palau
Sa tristesa hey fá es séu cau,
Que no fan dormí en pau
Llansòls d' Holanda.

D' aquests conseys triarás,
Lo que 't sembli seguirás,
Y si confrare ests per cas,
Prennè candela.

UN PLET FALLAT.

Una vegada dos amos de possessions que confrontavan, les varen tení fòrt y no 't mògues sobre à na qui tocava cuhí ets aglans d' una auzina qu' havia crescut molt esponerosa just en mitx de sa bardissa ó paretia que los feya divisòri en es bosch. Tant s' hi encalentiren, que varen resòldre dú sa questió à n' es tribunal.

Amb axò, un d' ells, es més fogué y més nich y més guixa y més cuytó y caparrut, devallá de cap à ca un missè à contarli es cas per posá fil à la guya tot seguit.

—Axò serà objècte d' un entredicte de retení ó de recobrá ó de conservá, (digué es missè, després d' havè escoltat l' amo amb tanta oreya, y haverli assegurat que ja may podria perde.)

—Ydò, ala envant, (deya es pagès), en ses séues mans ley entrech, nombri *percuradó* y pòs má à ploma, y diga si hey impòrta rès.

—Lo que 's diu per ara, (respongué es missè,) per cumplí amb sa lléy sòls se necessitan just cincuenta duros per depositá en es jutjat.....

Es pagès que devia essè de roñó clòs y ja s' en venia previngut, tirá des serró, y una dobleta demunt s' altre, n' hi entregá deù.

—Bòno, anau descansat, avuy mateix me posaré à escriure y veureu còm guañarém amb còstes, si es que fan justícia.

L' amo se despedí tot satisfèt y s' en aná; però quant va essè en mitx d' es carré se recordá que no li havia dexat sa cèdula personal, y torná arrera per entregarley. Entra à s' antessala y vé que 's missè ja era sortit des séu despatx y que rallava amb sa séua senhora, fènt soná ses dobles dins sa má mentres li deya:

—Mira quins aglans que à l' hora d' ara ja mos fa s' auzinà.

Es pagès quant va sentí axò, se mossegá es morro y se li giráren es budells; però dissimulá y esperá que sortís es missè altre pich à n' es despatx.

—¿Qu' heu tornat per rès? (li va preguntá quant el se vé davant sense ferne contes.)

—Si señó, perdon, jò he tornat arrera perque no pensava qu' avuy dematí he comprat un mul y ara no me bastan es doblés per pagarló, si me vòl torná es cincuenta duros y jò demá matex faré un' altre passada per aquí.....

—Sí, homo, teniu; (li digué es missè tornantloshi, encara que de mala gana.)

—Ydò ara, (li contestá es pagès tirantlos dins es serró y lligantlos ben retorsut entre sa colga d' es calsons amb bufes,) ydò ara li dich, señó missè, que ni vostè, ni sa séua senhora, ni ningú, tastará ets aglans d' aquella auzina, perque m' en vatx à n' es méu contrari à dirli que jò li renunci y es dret que 'm pens que m' hi pertòca. ¡Molt bòn dia tenga!

Podeu pensá, devòts germans, còm degué romandre aquell missè.

Y l' amo ja ha juñit es mul à n' es carro y ja es partit de cap à sa possessió des séu veynat guerré, à contarli mot per mot, tot lo que li havia succehit, y acabá diguentli aquestes paraules:

—Mira, si vòls cuhirli tots ets aglans ja tens llecència méua, y si vòls qu' arrebassem s' auzina y que l' estallem partintmos sa lleña, faré lo que voldrás; plet no 'n vuy dú, ¡de bòn m' he escapat!... ¿Qu' hey dius?

—Qu' has pensat bé, (respongué s' altra,) si vòls cuhirem ets aglans un añ part altra.

—Ja está fallat es plet.

Y d' aquest mòdo el varen guañá tots dos amb còstes.

¡Llástima que no se fallasin tots per aquest estil!

UN MISSÉ DE SOLEY.

XEREMIADES.

Es cap derré s' es comensat à despertá es fret. ¡Vaja un estiu amb cóua llarga, aquest derré qu' hem passat!

Se pòt dí qu' es fret de bòn de veres va comensá es dia de Tots-Sants *en punto*, còm si heu fès apòsta per no desayrá es capellans de la Sèu, que tal dia còm aquell treuen s' hivèrn.

Es pagesos comensan à fé bòn cara amb ses brusques qu' han caygudes.

Déu fassa que dur, si axí convé.

Ja ha plogut un poch y, per sa mòstra, hem vist lo que serà Ciutat aquest hivèrn que vé.

Si nòltros fossim Retgidós (Déu mos n' alliber) fariam posá canals à ses teulades que no 'n ténen, y fariam compòndre ses qu' en ténen y están espeñades.

Ara, còm à La Sala tal vòlta hey ha qualqu que li manca una bòn aygo, ¡quí sab si no les fan compòndre amb tota intenció!

Es dies que plòga s' hauria de passetjá tot s' Ajuntament per veure quines son ses teulades que ratjan més fòrt, y posarhi remey.

**

Amb so títol de *La Verdadera Ciencia Española* comensa à publicarsè à Barcelona una Biblioteca econòmica, (jà doblé s' entrega!) de tots es principals escriptors ortodoxos castellans antichs y moderns. No es pòca tasca.

Vat' aquí una gran empresa que recomenam à tothom que vaja derrera llibres bòn y barato. Una partida de Bisbes ja li han concedits 40 dies d' indulgència. Li desitjam llarga tirada, y també llarga vida, perque si ha de publicá la mitat no més de ses òbres qu' anuncia, no li bastan 200 añs.

Un dupte solament: diu es prospècte que se publicarán *todas las obras de los autores mencionados*; y un d' ets autors *mencionados* es Don Francisco de Quevedo. Si sa Biblioteca arriba à publicá *totes* ses òbres den Quevedo, francament, algunes n' hi ha que cap Bisbe les concediria 40 dies d' indulgència.

En es mateix cas se tròban altres autors igualment *mencionados*, tals còm Tirso, Barceo, Lope de Vega y alguns més. Diu s' adagi mallorquí: *Qui molt abraça, pòch estreñy*.

Dispensi *La Verdadera Ciencia Española* aquesta humil y franca opinió de L' IGNORANCIA.

**

Hey ha un oculista à Madrit, Don Casiano Macías, que diu qu' ha descubèrt un coliri per evitá sa formació de catarates. Si aquesta es vera, ¡ben haja es metge qu' haurá fèt tan important descubriment!

Ell diu que ja hey ha alcansat grans resultats en molts de malalts. Per si acás vos convé anarlo à veure, lectors, viu à sa Plassa de Santa Ana, n.º 10, à Madrit.

Però abans de posarvos en camí, vos aconseyam que fassèu una passada per can Domenge, bòn oculista mallorquí, que viu més pròp, y que vos sabrá dí lo qu' heu mesté.

**

Passant s' altre vespre p' es carré d' es Bastaixos, sentirem un bossí de conversa de dues amigues que se conexian de quant anavan à n' es col·lègi, y feya temps que no s' havian vistes.

—Adios, Lluisa, ¿còm estás?

—Hola, Tereseta, bé; ¿y tú?

—Ja 'u veus, ¿t' has casada?

—Jò, sí; ¿y tú?

—¡Ay, no, fieta! Jò no 'm vatx casá; ¡me casaren!

Ara, lectors, vòltros matexes estudiàu sa diferència d' una à s' altra.

**

